

Komárom város helyi védett területeinek fenntartási terve

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1. Preambulum	3
1.1. Jogszabályi háttér	3
1.2. Kezelési tervek	3
2. Védettség hatálya	3
3. Konfliktusok, kölcsönhatások	4
4. Láthatóság	7
4.1. Érintettek bevonása	7
4.2. Adatszolgáltatási kötelezettség	7
4.3. Bevonási lehetőségek	7
5. Szakszerűség	7
5.1. Kutatás	7
5.2. Szakszemélyzet	8
5.3. Génállomány fenntartása	8
6. Koncepció	8
6.1. Természetvédelmi területek	8
6.2. Természeti emlékek	9

1. Preambulum

1.1. Jogsabályi háttér

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban Tvt.) 55. § (1) értelmében a települési önkormányzat – fővárosban a fővárosi önkormányzat – az illetékességi területén található helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartására tervet készít. A tervnek az országos és regionális tervekkel összhangban kell lennie. A tervet a települési önkormányzat képviselő-testülete – a fővárosban és a megyei jogú városokban a közgyűlés – rendelettel fogadja el.

A törvény, illetve más kapcsolódó rendelkezések a fenntartási terv tartalmi, szerkezeti követelményeivel kapcsolatban nem tartalmaznak további információkat. A gyakorlatban a kezelési és fenntartási terv megnevezéseket egyaránt használják a *természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról* szóló 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet szerint elkészített tervek, melyek a rendelet melléklete szerint kezelésre és fenntartásra vonatkozó elemeket egyaránt tartalmazzak.

1.2. Kezelési tervek

2024-ben elkészültek Komárom város helyi védett területeinek egyedi kezelési tervei. Jelen fenntartási terv Komárom város helyi védett területeivel kapcsolatos irányelveket, közép- és hosszútávú cselekvési programot és koncepciót tartalmazza, mely kiegészíti a meglévő kezelési terveket és átfogó rendszerben kezeli a város működési területén található védett és védelemre érdemes értékeket mint természeti örökséget és kulturális vagyont.

2. Védetség hatálya

A Tvt. 28. §-a értelmében Komárom helyi védett területei két kategóriába sorolódnak:

- helyi jelentőségű természetvédelmi terület:
az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe, amelynek elsődleges rendeltetése egy vagy több természeti érték, illetve ezek összefüggő rendszerének a védelme. A Tvt. 23. § (2) bekezdése alapján védett láp, szikes tó természetvédelmi területnek minősül.
- természeti emlék
valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület. A Tvt. 23. § (2) bekezdése alapján védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékeknek minősül.

Természetvédelmi szempontból, a védelem célját tekintve Komárom város védett területei két kategóriába sorolódnak:

- Természetes és természetközeli élőhelyek, életközösségek.
Országosan vagy helyileg ritka fajok védelmét szolgáló védett területek, természetes és természetközeli élőhelyek. Ezek mind helyi jelentőségű természetvédelmi területek, részei lehetnek a Natura 2000 hálózatnak és az Országos Ökológiai Hálózatnak.
- Az épített környezet természetvédelmi szempontból értékes elemei

Gyakran a korábbi kertkultúra, főúri kastélyok természeti emlékeit őrzik. Természetvédelmi értéküket idősebb (gyakran azonban nem őshonos) fák képezik a hozzájuk kötődő védett fajok által (fészkelő, odúlakó fajok, rovarok). Emellett jelentős kultúrtörténeti értéket képviselhetnek és a csatlakozó épített környezet elemei műemléki védelem alatt állhatnak vagy arra érdemesek lehetnek. Területük rendszeresen kezelt vagy elhanyagolt lehet, a természetes vegetáció fajai szinte teljesen hiányozhatnak és jelentős arányt képviselhetnek az idegenhonos inváziós fajok, melyek ellen aktív fellépés szükséges. A természetvédelmi és műemlékvédelmi értékeket egyaránt tartalmazó védett területeken felléphet a két terület konfliktusa, melynek rendezése a vonatkozó jogszabályok és egyedi szituációk egyedi értékelésével történik.

3. Konfliktusok, kölcsönhatások

Különösen települési környezetben a védett területek, természeti emlékek könnyen kölcsönhatásba kerülnek más, a városi, települési infrastruktúra részét képező építményekkel, létesítményekkel.

A parkok fái, fasorok, egyedi fák növekedésük során gyakran érintik vagy megközelítik a települési közműveket. A települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet értelmében települési környezetben – védettségtől függetlenül – elsőbbséget élvez a fás szárú növények sértetlenségének fenntartása. A rendelet előírásai szigorúan betartandók és védett fák, fasorok, parkok esetében az előírások teljeskörű megvalósítására kell törekedni a következő kiegészítések szerint:

- síkosság-mentesítés kapcsán a 19. § úttestre vonatkozó kivétele nem alkalmazandó.
- A 23. § (2) bekezdés védett érték esetében nem alkalmazható, azaz a közműfektetés fás szárú növény megtartásával történő megvalósítása szükséges

A közműveknek a fák növekvő gyökereitől, lombkoronájától való védelmére számos technikai megoldás ismert és alkalmazott, ezek követendők a városi védett értékek fenntartása során.

Természeti emlékek (védett fák, fasorok, parkok) esetében elsődleges cél a meglevő értékek, idős fák megőrzése és a fennmaradásukat lehetővé tevő terület háborítatlanságának biztosítása.

Példák (védett) városi fákkal kapcsolatos konfliktusok kezelésére:

Járda átépítése a talajból kitüremkedő gyökerek miatt (Budapest Múzeum körút)

Előtte:

Utána:

Megrepedt kerítés átépítése az udvaron található császárfu megőrzése érdekében
(Komárom, Kelemen László u.)

Előtte:

Utána:

4. Láthatóság

4.1. Érintettek bevonása

A területek, természeti emlékek védettségéről, a védettség következményeiről, az ezzel járó kötelességekről és ezekből fakadó előnyökről – különösen ha azok nem állami vagy önkormányzati területen találhatók – az érintetteket tájékoztatni szükséges. Érintettek alatt nem csak az érintett terület tulajdonosa(i), bérlő(i), használó(i) értendő(k), hanem mindenki, akinek működésére, tevékenysége kihat(hat) a területek állapotára (pl. szomszédos parcellák vegyszerezése, elszántás, megőrzendő fajok táplálkozó és átmeneti tartózkodási területei, stb.)

4.2. Adatszolgáltatási kötelezettség

A tájékoztatási kötelezettséget a *Nemzeti Jogszabálytárról szóló 338/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet* és a *Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény* is előírja. Előbbi 4/A. §-a értelmében a jegyző az önkormányzati rendeletek kihirdetése és helyesbítése esetén gondoskodik azok Nemzeti Jogszabálytárban való közzétételéről (beleértve a természetvédelmi rendeletek és helyesbítéseik közzétételét). A *Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény* 51. § (2) bekezdés értelmében a jegyző gondoskodik az önkormányzati rendelet kormányhivatal részére történő megküldéséről.

A *védett természeti területek és értékek nyilvántartásáról szóló 13/1997. (V. 28.) KTM rendelet* szerint az Agrárminisztérium Természetvédelemért felelős Helyettes Államtitkársága vezeti a Védett Természeti Területek Törzskönyvét¹, melynek részére a helyi védett területek adatai megküldendők.

4.3. Bevonási lehetőségek

A helyi védett értékek nagyban hozzájárulnak a helyi büszkeség, lokálpatriotizmus, öntudatosság kialakulásához és fennmaradásához, ezért a helyi védett természetvédelmi területekkel kapcsolatos információk, események közérdeklődésre tartanak számot. A legszélesebb körű megismertetésük kiemelt fontosságú a különböző célcsoportokat lefedő információs csatornák használatával.

Jó lehetőséget ad a szélesebb közönséggel való kapcsolódásra az aktívan működő Zöld Komárom oldal, applikáció és facebook-csoport.

A városban található jelzett túra- és kiránduló útvonalak számos helyi védett területet érintenek. Ezeknek az útvonalaknak az integrálása országos rendszerekbe (pl. turistautak.hu) könnyebb elérhetőséget és nagyobb ismertséget eredményezhet.

5. Szakszerűség

5.1. Kutatás

A helyi védett területek fennmaradása akkor tud megvalósulni, ha azokról a legszélesebb körű ismeretekkel rendelkezünk és kezelésükkel, az azokat érintő napi teendőkkel és koncepcionális döntésekkel kapcsolatban az érintett szakterületek képviselőinek álláspontja meghatározó.

Komárom helyi védett területeiről változó részletességű, de általában erősen hiányos információk állnak rendelkezésre. Még a jobban ismert Szent Pál-sziget és Duna-ártér

---

¹https://termeszetvedelem.hu/kereso/hrsz-kereso/?teljes_nev=&orderby=hrsz.hrsz&order=asc&telep=16&tkv_szam=&type=hrsz-kereso&clicked=1

környékével kapcsolatban is elmondható, hogy a döntések előkészítését és megalapozását szolgáló információk egyszerűek, gyakran idejétmúltak, a közzétételek és döntések régóta görgetett, ellenőrizetlen, nem aktualizált információkon alapulnak. Az önkormányzat, illetve kezelő(k) nincsenek naprakész információk birtokában a védett területek élővilágával, a felmerülő kihívásokkal, változásokkal, egyéb nyilvántartásokkal kapcsolatban. Holott például a fészkelő párok száma, szaporodó denevérrakományok mérete, védett növényfajok egyedszáma és virágzásuk fő ideje, vagy éppen adott évi áradás és időjárás védett értékekre gyakorolt hatása nem ismert, ámde közérdeklődésre kiemelten számot tartó információk. Ezért erősíteni és rendszeresíteni kell a kapcsolatokat az illetékes természetvédelmi szervek, helyben ismerős önkéntesek, szervezetek és szakértők felé.

A helyi védett területek részletesebb megismerése hatékonyabb természetvédelmi kezelést tesz lehetővé és a kommunikációs lehetőségeket is jelentősen kiszélesíti.

Megfelelő ismeretek birtokában a helyi védett területek hálózata bővíthető.

5.2. Szakszemélyzet

Környezet- és természetvédelmi referens és zöldfelülettel foglalkozó pozíciók betöltése nagyban elősegíti a helyi védett területek kezelésének napi gyakorlatban történő hatékony és szakszerű megvalósítását. Egyes esetekben megfontolandó külső szakértők (eseti) alkalmazása is.

A referensek azonban nem kizárólag a település védett területeinek kezelésében, hanem a település teljes területének a klímaalkalmazkodás szerinti leghatékonyabb működésében is jelentős napi szintű segítséget tud nyújtani, ezért tevékenységük nem kötődik kizárólag a védett területek kezeléséhez.

5.3. Génállomány fenntartása

A védett értékek megőrzését szolgálja az egyedi értéket képviselő fák (pl. Erdőcsárda melletti kocsányos tölgyek) szaporítóanyagként való megőrzése (az egyed megőrzésén túl) és tovább szaporítása. Ez lehetőséget teremt az érték károsodása esetén megvalósítandó pótlásra és a génállomány fenntartására. Az érintett fák tovább szaporításán túl, indokolt esetben azok fajtabejegyzése is kezdeményezhető.

Az arra alkalmas (ortodox) fajok magjainak magbanki megőrzése segíti az egyedi génállományok fennmaradását, míg a rekalcitráns, azaz kiszáradást nem tűrő, rövid ideig csíráképes magok (pl. tölgyek) erre nem alkalmasak.

6. Konceptió

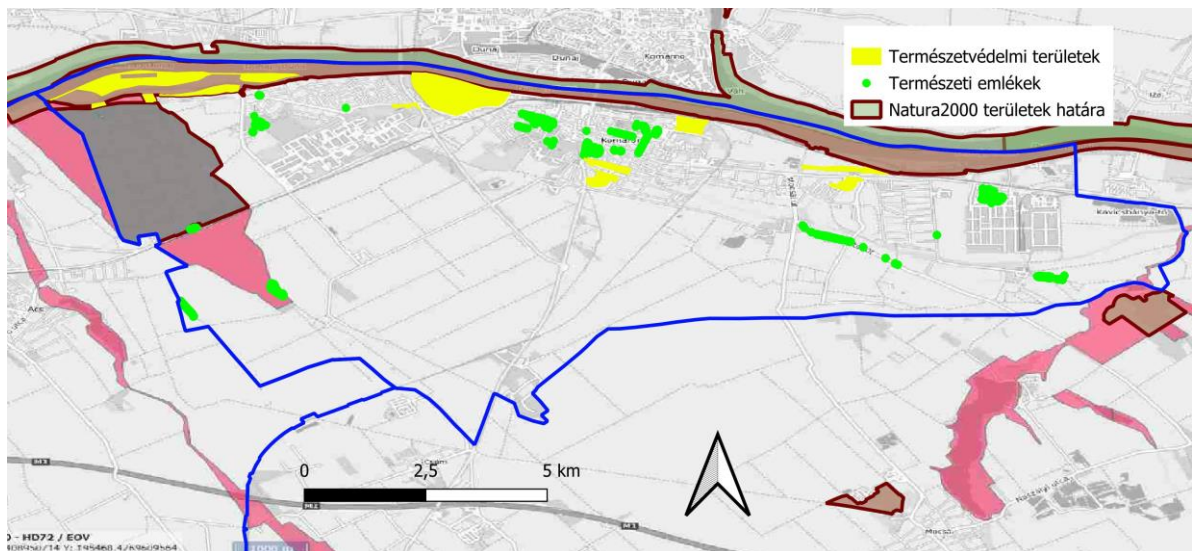
6.1. Természetvédelmi területek

Komárom területén a védelem alá eső területek összefüggően a Herkályi-erdőtől a Duna mentén húzódnak végig. Ezt egészítik ki további helyi védett területek nagyobb részben a város belterületén kisebb részben pedig külterületi részeken. Ezek összességében jól lefedik a város területén található természeti értékeket, azonban többfelé találhatók olyan területek, amik az ott előforduló védett fajok, természetes élőhelyek és más természeti értékek alapján védelemre érdemesek. Az Ácsi út – Koppányvezér út – 13-as út szegletében található gyepek bár nagyrészt leromlottak, több védett növény fordul elő bennük. Bélapuszta mellett a Szőny–Füzitői-csatornát kísérő gyepekben természetes élőhelyek maradványai találhatók meg, bennük kiszáradó láprétek kísérőfajaival (kékperje, őszi vérfű). Szintén nagyobb kiterjedésű

zöldterületek és élőhely-maradványok találhatóak a Laktanya-köz és Zrínyi Miklós u. közötti területen.

Egyes természeti emlékek olyan számban és elrendezésben tartalmazzák a védelem hatálya alá tartozó fákat (Béla-pusztai feketefenyők, Nagyherkályra vezető út mellett található tölgyek), hogy akár területi védelmük is indokolt és megfontolandó.

Komárom helyi védett területeinek elhelyezkedése és az Országos Ökológiai Hálózat elemei (lila és rózsaszín)

6.2. Természeti emlékek

Az elsősorban egyedi fákat, fasorokat, parkokat magukban foglaló természeti emlékek nagyobb gyakorisággal találhatók meg a városközpont közelében, a külsőbb részeken ritkábbak, a külterületi részeken nem jellemzők.

A városi parkok, illetve park jellegű területek besorolása nem egységes. Míg egyesek természetvédelmi területek (Jókai-liget, Szőnyi horgásztó és környéke), mások természeti emlékek (Molaj ltp. központi parkja).

Több olyan idősebb fa és fasor található a városban, melyek egykorúak védett fákkal, fasorokkal, mégsem esnek védelem alá. Első körben cél ezek feltérképezése városszerte, majd pedig egységes kezelésük.

Virágos kőrishől álló védett fasor a Klapka György úton (balra) és hasonló korú virágos kőrisek alkotta nem védett fasor Jókai téren (jobbra)

Platánsor a Beöthy Zsolt u. két oldalán: balra nem védett fasor, jobbra védett fasor (a Jókai liget részeként)

30 év körüli védett vadgesztenye-fasor a Damjanich utcában (balra) és hasonló korú nem védett törökmogyoró-fasor az Asztalos Béla utcában (jobbra)

30–40 éves védett hársfa a Dózsa György úton és 40 év fölötti nem védett, törzsbe oltott cseresznyefák az Arany János utcában

40–50 éves védett feketefenyők Bélapuszta mellett és 100 éves kor fölötti nem védett eperfa (szederfa) ugyanott

A védett értékek kezelése szempontjából elsődleges azok naprakész nyilvántartása. Erre jó példa és jó megvalósítás a budapesti [Fatár adatbázis](#) és alkalmazás, mely a városi fákat egyedi azonosítókkal és adatokkal tartja nyilván. Mivel városi környezetben a mind forróbb nyarak és hosszabb hóhullámok következtében a zöldterületek és fák szerepe egyre inkább felértékelődik, cél lehet a teljes belterületi faállomány adatainak hasonló adatbázisban való rögzítése és kezelése.